

KULTÚRÁK TALÁLKOZÁSA

SZKC_209_06

HOGYAN LÁTJUK A MÁSIK EMBER KULTÚRÁJÁT?

A modul szerzői: Somogyi Mónika
N. Kollár Katalin



SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIA

9. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

Tevékenységek – időmegjelöléssel		Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése Erre a foglalkozásra mindenki hozzon magával valamilyen kultúrára jellemző tárgyat.					
I/a Kulturális zsákbamacska					
A	A tanulók otthonról hozott tárgyakat mutatnak be kis csoportokban: zene, művészeti alkotás, étel, hagyomány elmesélése stb. 20 perc	Kreativitás, a másság elfogadása, nyitottság, érdeklődés	Csoportmunka: beszélgetés (6-8 fős csoportok)		
B	Ki mit mutatna meg egy külföldinek a magyar kultúrából? Hungaricumok. 20 perc	Lényegi sajátosságok kiemelése	Csoportmunka: beszélgetés (6-8 fős csoportok)		
I/b Köszöntések / meglepő helyzetek					
A	A tanulók különböző köszöntési módokat idéznek fel saját tapasztalatok, élmények alapján. 10 perc	Korábbi tapasztalatok felhasználása, kreativitás	Csoportmunka: beszélgetés (6-8 fős csoportok)		P1 Köszöntési módok
B	A tanulók olyan helyzeteket idéznek fel, amikor furcsa helyzetbe kerültek azért, mert nem tudták jól értelmezni a kommunikációs jeleket. 10 perc	Korábbi tapasztalatok felhasználása, kreativitás	Csoportmunka: beszélgetés, szerepjáték (6-8 fős csoportok)		

Tevékenységek – időmegjelöléssel		Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Kultúrák találkozása I.					
A	Közös filmélmény alapján beszélgetés arról, hogy a tanulók számára kulturálisan mi volt meglepő: köszöntés, viselkedés, étkezés, öltözködés, mozgás, szokások, családi viszonyok stb. 20 perc	Figyelem, megfigyelőkészség			P2 Kérdések listája
B	Diákcserélmények alapján beszélgetés olyan helyzetekről, amikor meglepő dolgot tapasztaltak a másik családban, országban. 20 perc	Figyelem, megfigyelőkészség			
C	Beszélgetés kulturálisan meglepő helyzetekről, jelenségekről itthon és/vagy külföldön: város-falu, szerényebb anyagi körülmények-tehetős család, idős szülők-fiatal szülők, vallási szokások. 20 perc	Figyelem, megfigyelőkészség			P3 Néhány érdekesség
II/b Mi is az a kultúra? Fogalmi tisztázás					
A	Az osztály 2 csoportban dolgozik a kultúra fogalmának meghatározásain. Wikipédia / Ötletroham . 20 perc	Rendszerező készség, fogalomalkotás	Csoportmunka 2 csoportban	D1 A kultúra szócikk a Wikipédiából	P4 Lehetséges fogalmak
	A két csoport megosztja az eredményeket az osztállyal. 10 perc	Hatékony figyelem			

Tevékenységek – időmegjelöléssel		Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Amikor kultúrák találkoznak					
	Csoportalakítás. 5 perc	Együttműködés			P5 Kép mozaik
	A csoportok a megadott szempontok alapján létrehozzák a saját országukat/kultúrájukat. 60 perc	Együttműködés, nyitottság		D2 Szempontrendszer	P6 Szempont-rendszer
	A csoportok létrehozzák a produktumokat, amelyeket később be is mutatnak. 60 perc	Együttműködés, kreativitás			
	Kultúrák találkozása. 30 perc	Nyitottság, kérdés-technikák,	Kooperatív tanulás: képtárlátogatás		
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Mit hoztam? Mit viszek?					
	Mit viszek magammal? Mit csinálnék másképp, ha legközelebb utaznék országon belül vagy külföldön? 10 perc	Önreflexió, nyitottság	Kooperatív tanulás:	D3 Mit hoztam? Mit viszek?	

MELLÉKLETEK

TANÁRI MELLÉKLETEK:

P1 Köszöntési formák

P2 Kérdések listája

P3 Néhány érdekesség

P4 Lehetséges fogalmak, és a kultúra szócikk a Wikipédiából

P5 Képmozaik

P6 Szempontrendszer

TANULÓI MELLÉKLETEK:

D1 Wikipédia: Kultúra szócikk

D2 Szempontrendszer

D3 Mit hoztam? Mit viszek?

TANÁRI MELLÉKLETEK:

P1 – Köszöntési formák

Játékleírás

Köszöntési formák:

- Két lépés távolságot tartva könnyed kézfogással köszöntik a másikat. (Anglia)
- Megölelik egymást, és felváltva három-három pusztit adnak. (Hollandia/Belgium)
- Megölelik egymást, és felváltva két-két pusztit adnak. (Portugália/Spanyolország)
- Megölelik a másikat, és felváltva négy-négy pusztit adnak. (Párizs)
- Két kezüket imádkozásra összetéve előre hajolnak. (Japán)
- Összedörzsölik az orrukat. (eszkimók)
- Szívélyes öleléssel köszöntik egymást. (Oroszország/Palesztina)
- Erős, határozott kézfogással köszöntik egymást. (Németország)

Instrukciók:

A tanár a következő instrukciókat adja a tanulóknak a köszöntős játékhoz:

Mindenkit arra kérek, húzzon egy cetlit a kalapból, s olyan módon mutakozzon be, amit a cetlin olvas. Pl.: Kertész Géza vagyok, miközben határozottan kezet fog a másikkal....

Ha sikerült mindenkivel találkoznod, kérlek, üljetek le azokkal egy csoportba, akiknek ugyanaz volt a cetlijükön. Beszéljétek meg a következő kérdéseket!

- Ki tudjátok-e találni, hol, mely kultúrában köszönnek hasonló módon, mint ahogyan a ti csoportotok tette az imént?
 - Kényelmesnek éreztétek-e ezt a köszöntési módot?
 - Hogy éreztétek magatokat akkor, amikor e csoport tagjaival köszöntöttétek egymást, s hogyan akkor, amikor másfajta köszöntési móddal találkoztatok?
 - Osszatok meg egymással olyan történeteket, amikor valaki másképp szeretett volna üdvözölni benneteket, mint ahogyan ti azt kényelmesnek éreztétek!
- Osztályban történő megbeszélést segítő kérdések:
- Tisztázzuk minden csoportban, honnan származnak a különböző köszöntési módok?
 - Mennyire sztereotípiák/általánosítások ezek? Pl. minden német erősen fog kezet?
 - Ismertek olyan magyarországi szubkultúrákat, ahol más szokások jellemzőek egymás köszöntésekor?

A tanulók kapják meg az alábbi köszöntési módokat cetliken, vagy kártyán:

Két lépés távolságot tartva köszöntöd a másikat, és könnyedén kezet fogsz vele.

Megöleled a másikat, és a két arcára felváltva három puszit adsz.

Megöleled a másikat, és a két arcára felváltva két puszit adsz.

Megöleled a másikat, és a két arcára felváltva négy puszit adsz.

Úgy köszöntöd a másikat, hogy két kezed imádkozásra összetéve előre hajolsz.

Úgy köszöntöd a másikat, hogy az orrod az övéhez dörzsölöd.

Szívélyes öleléssel köszöntöd a másikat.

Erős, határozott kézfogással köszöntöd a másikat.

P2 – Lehetséges kérdések a filmek kapcsán

- Mik a filmben megjelenő legszembeütőbb kulturális különbségek?
- Hogyan kezelik ezeket a különböző szereplők?
- Kulturális különbségnek tekinthető-e a generációk közti különbség?
- Áthidalhatók-e ezek a különbségek, és ha igen, hogyan?
- Te mit tennél hasonló helyzetben?
- Kerültél-e már hasonló helyzetbe, és te mit tettél akkor?
- Szerinted létezik-e teljesen „homogén”, „tisztá” kultúra?
- Szerinted milyen hatással van egy adott kultúrára, ha külső hatások érik? Említs példákat!
- Kell-e védeni egy adott kultúra egyediségét? Miért?
- Olvasmány élményeid alapján tudsz-e további példákat említeni?
- Megjelenik-e ez a problémakör a sajtóban? Olvasol-e ilyen témájú cikkeket az írott vagy elektronikus sajtóban?
- Nézz utána az interneten a 2005-ös franciaországi zavargások eseményeinek! Ezekre volt-e bármilyen hatással a kultúrák keveredése?
- Mit szólnának a szüleid, ha olyan fiúval/lánnyal jelennél meg otthon, akinek nyilvánvalóan mások a kulturális szokásai? Hogyan kezelnéd az esetleges konfliktusokat?
- Baráti körödben volt-e már ebből fakadó konfliktus? Pl. ha valaki más vallású/vegetáriánus/nem tartja a mi ünnepeinket, de másokat igen, stb.

P3 – Néhány kulturális érdekesség aminek kapcsán beszélgetést és kutatómunkát lehet kezdeményezni

1. Hollandiában és Dániában minden házban el van húzva a függönyök, ezért minden házba teljesen be lehet látni az utcáról. Így a

ház olyan, mint egy nyitott könyv. Tudod-e, hogy miért alakult ki ez a szokás.

2. Az iszlám mecsetekben naponta ötször imádkoznak és a bejáratnál kell venni a cipőt.
3. A zsidó esküvőkön a szertartás része, hogy eltörnek egy poharat, és közben azt mondják, hogy: Mázl topf!
4. A maorik orrukat összedörzsölve köszöntik egymást.
5. Lengyelországban a férfiak kezét csókolnak a nőknek.
6. A nyugati kultúrákban az ajtónál szokás a nőket előreengeni.
7. Az arab országokban a nők és a gyerekek a férfiak mögött mennek az utcán.
8. Olaszországban nem illik fedetlen karral belépni a templomokba.
9. Japánban addig nem illik elkezdni enni, amíg erre az asztalnál ülő legidősebb férfi nem adott jelet.
10. Az angol nyelvű országokban december 25-én ünneplik a karácsonyt.
11. Az USA-ban vannak olyan államok, ahol büntetik, ha valaki az utcán mossa az autóját.
12. Franciaországban a nyers zöldséget általában az étkezés legelején eszik.
13. Angliában szimpla ablakok vannak és bélelt függönyök.
14. Az észak-amerikai indiánok nem mondhatják meg a saját nevüket.
15. Svájcban nyaranta az erkélyeken katonai egyenruhákat és fegyvereket lehet látni, az állomásokon pedig sok egyenruhás fiatal férfit.
16. Izraelben gyakran látni katonai egyenruhás szerelmespárokat, oldalukon gépfegyverrel.
17. Amsterdamban alig látni autót, viszont az emberek többsége kerékpárral közlekedik.
18. Kínában a vendég számára nagy megtiszteltetés, ha a kőgyő friss vérével kínálják meg.

P4 – Lehet-e kultúrát létrehozni?

Bevezető: Ez a tevékenységsor voltaképpen azt a célt szolgálja, hogy a tanulók a feladatot végigjátszva elgondolkodjanak azon, lehet-e mesterségesen „kultúrát” létrehozni.

Szerencsés esetben szembesülni fognak azzal – amit történelmi ismereteik még nem tesznek számukra lehetővé –, hogy a mesterségesen – nem szervesen – létrejött kultúrák általában elnyomó rendszerekhez kapcsolódnak, mint pl. a kínai kulturális forradalom, amelynek évtizedei alatt irtóztató mennyiségű kulturális értéket semmisített meg Mao Ce Tung rendszere, vagy a Pol Pot-féle kambodzsai rendszer.

Jó lenne sort keríteni annak megbeszélésére, hogy a kultúrák hosszú évszázadokon, évezredekken keresztül alakultak valamilyenné, és bár sok állandó jellemzőjük van, folyamatos átalakuláson mennek keresztül többek közt külső hatások következtében.

Lásd Wikipédia (www.wikipedia.hu) „kultúra” szócikke:

A kultúra szó a latin *colere* („művelni”) szóból származik és eredetileg a föld megművelését, később és az emberek „kiművelését” és a művészetek „művelését” is jelentette. A kultúra kifejezést ma többféle eltérő értelemben használjuk, amelyek közül a tudományos (antropológiai) és a hétköznapi („magas kultúra”) értelmezés a leggyakoribb.

Antropológiai meghatározás

A **kulturális antropológia** meghatározása szerint a kultúra egy adott **társadalom** mindazon ismereteinek, hiedelmeinek, **erkölcsi** és **vallási** normáinak, gondolkodásbeli sémáinak és kategóriáinak, **mítoszainak**, **szimbólumainak**, életmódbeli vonásainak, szokásainak, tanult **viselkedési** mintáinak összessége, amelyek az emberi közösség összetartozását és fennmaradását lehetővé teszik, amelyek alapján a közösség tagjai egymással kommunikálni és tapasztalatot cserélni képesek, és amelyek meghatározzák az egyén helyét a világban, a saját közösségében és a más közösségekhez való viszonyában. A

kultúra alapján tudunk eligazodni abban, hogy mik a fontos értékek és normák az életben. A normák olyan elvárások előírják, hogy hogyan viselkedjünk a különböző helyzetekben. Minden kultúra más módszereket és büntető intézkedéseket használ a normák („íratlan törvények”) betartásának kikényszerítésére. Bizonyos kulturális vonások már az **állatvilágban** is megfigyelhetők, így például az emberhez legközelebb álló **csimpánzoknál** (**Jane Goodall kutatásai**).

Ebben az értelemben beszélhetünk különböző emberi kultúrákról és ezek találkozásáról, például az **ausztráliai** fehér városi kultúra és egy gyűjtögető vándorló **ausztráliai** őslakos kultúra közötti érintkezésről és kölcsönhatásukról. A különböző kultúrák, változásuk és egymással való kapcsolataik vizsgálatával a **kulturális antropológia** foglalkozik.

Keressünk további kultúra fogalom magyarázatokat!

P5 – Kép-mozaik csoportalkotáshoz

1. Keressünk annyi, valamilyen kultúrát ábrázoló képet vagy képeslapot, ahány csoportot kívánunk alakítani. Érdemes markánsan különböző, különböző alapszínű képeket válogatni. Jobb, ha a képek nagyon különböznek egymástól. Pl. iszlám mozaik, indián tábor, eszkimó iglu, erdélyi tánc, skótszoknyás férfiak, indiai száríba öltözött asszonyok, japán kimonóba öltözött asszonyok, dél-amerikai gyerekek, mexikói kőépítmények, stb.
2. Ezeket ragasszuk fel karton papírra, és képenként vágjuk fel annyi darabra, ahány tagja lesz egy csoportnak. Ha pl. 25 fős a csoport, akkor érdemes 5 képet kiválasztani és azokat egyenként 5-5 darabra vágni.
3. A szétvágott képeket jól összekeverve kitesszük egy központi helyre. A résztvevőknek az a feladata, hogy össze tudják rakni a képeket csoportonként, és így a csoportok tagjai egymásra találjanak.

P6 – Szempontok a „saját kultúra” létrehozása tevékenységsorhoz

A tevékenység a következő lépésekben történik:

1. A tanulók 6-8 fős csoportokra oszlanak.
2. Az a feladat, hogy a rendelkezésre álló idő alatt megalkossatok egy ún. kultúrát, vagy országot az alábbi szempontok alapján:
 - az ország földrajzi fekvése
 - éghajlata
 - kiaknázzható erőforrások, illetve ezek hiánya
 - államforma
 - vallás, hitvilág, mitológia
 - társadalmi viszonyok
 - nemek közötti viszonyok
 - gyermeknevelési szokások
 - oktatási rendszer
 - táplálkozási szokások
 - tisztálkodási szokások
 - művészetek
3. A folyamat végére az alábbi produktumokat kell létrehoznotok és a többi csoport számára bemutatnotok:
 - az ország neve
 - nyelve
 - címere
 - eredet mondája
 - térképe
 - jellegzetes ruházata
 - művészeti alkotásai
 - szimbólumai

4. Minden csoport minden másikat meghallgat, és kérdéseket intéz hozzá.

5. Az osztály a végén közösen megbeszéli a hasonlóságokat és különbségeket.

Kulcsszavak a beszélgetéshez: civilizáció, világlátás, szimbólumok, értékek, normák, intézmények, jellegzetes tárgyak, kulturális antropológia, szociológia

